

Komentaras

2015 01 09

Ar iš tikrųjų reikia bijoti defliacijos?

Praėjusią savaitę Eurozonos ekonomikos kainų vektoriams slystelėjus į neigiamą zoną, defliacijos tema vėl atsidūrė rinkos dalyvių dėmesio epicentre. Išankstiniais Eurostat duomenimis, Eurozonos vartotojų kainų indeksas per metus susitraukė 0,2 proc. Formaliai žiūrint, neigiamas kainų pokytis yra netoleruotinai atitolęs nuo Europos centrinio banko (ECB) kainų stabilumo tikslo ir atitinkamos šio monetarinio stratego reakcijos derėtų laukti jau ateinančio valdančiosios tarybos susitikimo metu.

Šiandien Statistikos departamentas defliacijos diagnozę paskelbė ir Lietuvai. Gruodžio mėnesį vartotojų kainų indeksas susitraukė 0,3 proc. palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus. Prekių kainos per metus sumažėjo 1,1 proc. Dėl naftos poveikio ypač atpigo energetinės prekės. Tačiau paslaugos, kaip daugelis analitikų ir tikėjosi, brango (2,4 proc.) dėl kainų apvalinimo poveikio prieš euro įvedimą. Pasak statistikų, padidėjo daugumos paslaugų rūšių kainos: nuotekų rinkimo – 14,1 proc., būsto nuomos – 12,4, kirpyklių ir asmens priežiūros įstaigų – 5,5, odontologijos – 4,8, avalynės taisymo – 4,4, pervežimo – 4,2, viešojo maitinimo paslaugos – 3,8, poilsio ir kultūros – 3,3, apgyvendinimo – 0,5 proc.

Daugeliui kyla klausimas, kodėl tokio lyg ir vartojimui palankaus reiškinių baiminamasi? Pirmiausia, labai svarbi defliacijos prigimtis: pasekmė tai, ar simptomas? Jei defliaciniai procesai ekonomikoje atspindi „importuojamas“ kainų tendencijas, tai tikrai nėra dėl ko nerimauti. Išoriniai palankūs žemės ūkio žaliavų, ar energetikos nešėjų kainų šokai tiesiogiai veikia infliacijos rodiklį ir mažai priklauso nuo vidinės ūkio sveikatos būklės. Tačiau neigiamos kainų tendencijos gali būti ir stojančio ekonomikos variklio simptomas. Įsisuka vadinamoji defliacinė spiralė: kainos krenta dėl vangios paklausos ir krisdamos skatina gyventojus atidėti pirkinius vėlesniam laikui bei taupyti, nes pinigų vertė krintant kainoms kyla. Ilgainiui defliacinės spiralės įsisukimas paliečia visas ekonomikos grandis. Gyventojams taupant, dar labiau krenta paklausa, traukiasi įmonių apyvartos, dėl šių priežasčių jos yra priverstos karpyti investicijas, darbuotojų atlyginimus, ar net juos atleisti. Šie priversti dar mažiau vartoti, investuoti ar įsigyti nekilnojamojo turto. Dėl išsikvėpusios paklausos pradeda kristi nekilnojamojo turto kainos, permesdamos įtampą į finansų sektorių – krenta užstato vertė.

Natūralu, kad toks letargas paliečia ir viešąjį sektorių. Besitraukiantis verslas ir mažiau uždirbantys gyventojai akivaizdžiai yra prastesni mokesčių mokėtojai. Defliacija nepalanki ir valstybės skolai, nes neleidžia jai nuvertėti. O ir taip vangią ekonomiką prislegia didesnė jos aptarnavimo našta. Tai ypač aktualu nedrausmingoms Eurozonos šalims. ECB savo pažadais joms gražino rinkų pasitikėjimą ir laimėjo laiko išsikuopti bei atkurti konkurencingumą. Deja, toli gražu ne visos tuo sugebėjo pasinaudoti, priešingai, pavargo ir vėl reikalauja naujos monetarinio placebo tabletės, atidėdamos galvos skausmą dėl neveiksnaus ūkio tolyn į ateitį.

Tačiau tai nėra naujos problemos ir situacija per pastarąjį ketvirtį vargu ar pablogėjo. O defliaciją Eurozonoje lėmė itin atpigusi nafta. Tai grindžia bazinės infliacijos rodiklis, parodantis ilgalaikę kainų tendenciją be nepastovių maisto ir energijos kainų komponentų. Bazinė infliacija Eurozonoje gruodį siekė 0,8 proc. – viršijo lapkričio rodiklį ir rinkos dalyvių lūkesčius.

Ar Lietuvai reikia bijoti defliacijos? Kol kas – tikrai ne. Išsikvėpus infliacija greičiau jau priklausomybės nuo žaliavų importo pasekmė, nei vidinių problemų simptomas. Šiuo metu mums tai netgi palanku – neigiamų kainų tendencijų importas leis sumažinti kainų apvalinimo efektą dėl euro įvedimo. Deja, be žaliavų kainų Lietuva importuoja ir geopolitinę riziką. Tai pagrindinis ūkio problemų židiny, kurį reikia stengtis užgniaužti, kol neišplito. Kaip tai padaryti? Mažinant eksporto priklausomybę nuo Rusijos ir persiorientuojant į kitas saugesnes rinkas.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel.: +370 620 78373

Ekonominių tyrimų padalinys | Rinkų tarnyba